

**Uniwersytet Wrocławski
Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
Katedra Prawa Konstytucyjnego**

Tomasz Bruder

Autoreferat rozprawy doktorskiej

**Polskie pochodzenie jako środek
do legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce**

**Rozprawa doktorska
napisana pod kierunkiem**

prof. dr hab. Małgorzaty Masternak-Kubiak

Wrocław 2022

Przyczyny wyboru tematu rozprawy doktorskiej

Polskie pochodzenie jednostki nigdy nie zostało zbadane w pełni, a właściwie przez dekady było marginalizowane. Każdy rozumiał to pojęcie na swój subiektywny sposób, jednakże ani *sensu stricto* ani *sensu largo* nie istniała w porządku prawnym definicja normatywna pochodzenia polskiego jednostki odnosząca się do wszelkich dziedzin jej życia. Ten stan faktyczny jest pokłosiem długich lat pozostawiania Polski pod okupacją i stosunkowo krótką historią demokracji, w której zagadnienie powyższe było przypisane tylko i wyłącznie do procedur repatriacyjnych. Polskie pochodzenie jednostki było immanentnie powiązane i wręcz zastrzeżone dla osób represjonowanych przez władze radzieckie oraz zesłanych na wschód od Uralu. Obowiązujące prawo nie dostrzegało nic poza repatriantami, a przecież zarówno Polska jak i świat na terenie, którego była i jest rozszkana polskość, ulegały przemianom. Osoby polskiego pochodzenia zamieszkują właściwie na każdym kontynencie, a nie tylko w azjatyckiej części byłego Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich.

Pierwotny powód napisania niniejszej rozprawy doktorskiej był związany, z występującym od lat w polskim systemie prawnym, deficytem regulacji prawnej dedykowanej dla osób polskiego pochodzenia zamierzających osiedlić się na stałe w Polsce. Niewytłumaczalna luka prawna nie mogła być już dłużej tolerowana przez racjonalnego ustawodawcę w demokratycznym państwie prawa. Władza sądownicza dała pierwsza sygnał i zarówno Trybunał Konstytucyjny, Sąd Najwyższy wraz z Naczelny Sędzią Administracyjnym oraz wojewódzkimi sądami administracyjnymi, zwróciły uwagę na konieczność dokonania zmian legislacyjnych¹. Na początku XXI wieku to sądy polskie zaapelowały o unormowanie w akcie prawnym rangi ustawy spraw związanych z możliwością osiedlenia się na terytorium państwa polskiego osób polskiego pochodzenia. Bierność władzy ustawodawczej w tym zakresie doprowadziła do sytuacji bezprecedensowej. Sądy powszechne oraz administracyjne podjęły się zadania niespotykanego w polskim systemie prawnym, a mianowicie wypełniły istniejącą lukę prawną poprzez określenie, z których ustaw posiłkowo należy korzystać, aby skutecznie przeprowadzić procedurę ustalenia pochodzenia polskiego cudzoziemca oraz procedurę udzielenia takiemu cudzoziemcowi zezwolenia na pobyt stały na terytorium państwa polskiego. Tak karkołomnie ukształtowany porządek prawny funkcjonował przez 17 lat, od kwietnia 1997 do maja 2014 i cudzoziemcy dzięki „prawotwórczym” orzeczeniom polskich sądów – pomimo tego, że w Polsce nie ma precedensowych orzeczeń w rozumieniu systemu *common law* – uzyskiwali zezwolenia na pobyt stały w Polsce ze względu na ich polskie pochodzenie, pomimo braku regulacji ustawowej. Wojewodowie udzielali zezwoleń na pobyt stały w Polsce oraz generowali karty pobytowe dla osób polskiego pochodzenia, stosując przepisy Ustawy Zasadniczej, a konkretnie bezpośrednio w podstawie prawnej decyzji administracyjne powoływali się na art. 52 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i posiłkowo stosowali tryb wydawania zezwoleń na osiedlenie się dla osób polskiego pochodzenia

¹ O czym obszerniej w rozdziałach rozprawy doktorskiej.

przewidzianego w ustawie z 2003 r. o cudzoziemcach² oraz pomocniczo wykorzystywali zasady ustalania polskiego pochodzenia jednostki unormowane w ustawie o repatriacji³.

Wtórny powód napisania niniejszej rozprawy doktorskiej pojawił się po 1 maja 2014 r. i związany był z wejściem w życie ustawy z 2013 r. o cudzoziemcach⁴. Była to naturalna kolej rzecz, ponieważ pierwszy powód napisania rozprawy doktorskiej o istnieniu luki normatywnej w obowiązującym ustawodawstwie, upadł. Na zmianę podejścia do tytułowego zagadnienia miało wpływ wiele czynników, które doprowadziły do szeregu zmian w obowiązującym prawie krajowym na przestrzeni ostatnich 20 lat. Wspólnym mianownikiem działań władzy ustawodawczej było dążenie do wypełnienia luki prawnej i w konsekwencji poprawy sytuacji prawnej osób polskiego pochodzenia. Polskie prawo z pewnym opóźnieniem zaczęło uwzględniać tę tendencję. Z drugiej jednak strony pojawiła się wątpliwość, czy aby na pewno luka ta została wypełniona w sposób prawidłowy bez negatywnych skutków dla osób polskiego pochodzenia? Uchwalenie ustawy z 2013 r. o cudzoziemcach to przełom, jednakże nie pozbawiony wad, błędów, które stały się dodatkowym asumptem do napisania niniejszej rozprawy doktorskiej.

Zawężenie rozważań tylko do analizy zmieniającego się stanu prawnego nie miałoby znaczenia z punktu widzenia nauki i dlatego polskie pochodzenie zostało ocenione w trzech płaszczyznach: normatywnej, orzeczniczej i doktrynalnej. Założenia naukowe muszą przystawać do nowych wyzwań współczesnego świata dotyczących pochodzenia człowieka w sensie przynależenia do określonego narodu, państwowości czy społeczeństwa i rozstrzygać narosłe wokół tego pojęcia problemy. Jurysprudencja jest niezbędna do twórczego kształtowania porządku prawnego, zaczynając od pojęć podstawowych, do których zaliczyć należy pojęcie polskiego pochodzenia. Przeprowadzona kwerenda polskiej literatury doprowadza do wniosku, iż zagadnienie polskości zostało terytorialnie zawężone do cudzoziemców zamieszkałych na obszarze ZSRR i to do jego azjatyckiej części. Ma to związek z chęcią zadośćuczynienia tym Polakom, którzy zostali zesłani w głąb Rosji, nie mając szans na powrót do kraju swego pochodzenia lub pochodzenia swoich przodków. Jak już na wstępie zaznaczono jest to niewystarczające i nieprzystające do współczesnych czasów. Idąc dalej można stwierdzić, iż brak jest kompleksowych rozwiązań prawnych dla osób polskiego pochodzenia rozsianych na wszystkich kontynentach świata i jest to niewybaczalny błąd.

Przedmiotowa rozprawa doktorska ma na celu w pierwszej kolejności zdefiniowanie polskiego pochodzenia na potrzeby współczesnych czasów oraz w drugiej przeprowadzenie osób polskiego pochodzenia przez wszelkie procedury od uzyskania wizy po stały pobyt w Polsce lub obywatelstwo polskie. Praca ta skupia się na stworzeniu modelu najbardziej optymalnego dla osób polskiego pochodzenia. Poprzez analizę doktryny, tworzącego się prawodawstwa oraz orzecznictwa dążono do wypracowania najkorzystniejszej formuły do legalizacji pobytu cudzoziemców polskiego pochodzenia

² Dz.U. z 2003 r., nr 128, poz. 1175 ze zm.

³ t. j. Dz. U. z 2022 r., poz. 1105.

⁴ t. j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2354 ze zm.

w Polsce. W rozprawie poza rozważaniami teoretycznymi z zarysem historycznym pojawiają się również aspekty praktyczne stosowania prawa. Polskie pochodzenie zostało zbadane tak w aspekcie materialnoprawnym jak i proceduralnym. Elementy analizy statystycznej także mają istotne znaczenie dla zrozumienia rozmiarów zagadnienia, które nie są imponujący. To z kolei doprowadziło do przygotowania autorskiej nowelizacji prawa dotyczącego osób polskiego pochodzenia osiedlających się w Polsce.

Tezy postawione w rozprawie doktorskiej

W przedmiotowej rozprawie doktorskiej tezy ewoluowały wraz z zmieniającym się prawem, których nasilenie nastąpiło w ostatnich 20 latach, jednakże trzy z nich pozostały niezmiennie. Są one najistotniejsze dla zrozumienia ocenianego zagadnienia jakim jest polskie pochodzenie jako środek do legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce, które legły u podstaw powstania niniejszej pracy naukowej.

Główna teza, która nie przypadkowo jest wymieniana jako pierwsza dotyczy luki prawnej, która nadal występuje w polskim systemie prawnym. Polskie pochodzenie jednostki do 1 maja 2014 r. nie dawało ustawowego prawa do osiedlenia się w Polsce dla tych osób, o którym stanowi art. 52 ust. 5 obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej. Dopiero w nowym akcie prawnym rangi ustawy z 2013 r. o cudzoziemcach, która weszła w życie w dniu 1 maja 2014 r., znalazł się przepis o możliwości uzyskania zezwolenia na pobyt stały na terytorium państwa polskiego cudzoziemców z korzeniami polskimi, jednakże nie załatwia to w pełni zagadnienia i dlatego pozostaje nadal pewna, może nie systemowa, ale jednak luka prawna. Takie postawienie rzeczy związane jest z niedoskonałością definicji omawianego zagadnienia i dualistycznym, niezrozumiałym i nielogicznym podejściem ustawodawcy do osób polskiego pochodzenia oraz osób posiadających Kartę Polaka.

Druga teza wskazuje na prawotwórcze znaczenie polskiego pochodzenia cudzoziemców co z kolei daje podstawy do przyjęcia założenia, iż stanowi ono źródło praw podmiotowych. Taka jego funkcja jest udowadniana poprzez analizę szeregu aktów materialnoprawnych. Podkreślić trzeba, iż przedmiotowa teza immanentnie powiązana jest z poczynionymi w rozprawie, rozważaniami dotyczącymi specjalnego statusu prawnego osób polskiego pochodzenia.

Trzecia teza kładzie nacisk na niewystarczający charakter aktualnej legislacji, która nie jest skuteczna w odniesieniu do osób polskiego pochodzenia zarówno w jej indywidualnym interesie jak i interesie publicznym. Tak w aspekcie materialnoprawnym jak i proceduralnym dla prawidłowego funkcjonowania strategii i procesu legalizacji pobytu osób polskiego pochodzenia w Polsce, konieczne są dalsze usprawnienia prawne i praktyczne. Analiza statystyczna nie pozostawia złudzeń. Nadal zbyt mało osób polskiego pochodzenia osiedla się w Polsce i jeszcze mniej ubiega się o polskie obywatelstwo. Statystyki liczbowe oraz wykresy graficzne świadczą o katastrofalnie niskim zainteresowaniu polskim pochodzeniem i nie sposób z tym się pogodzić tym bardziej, że Polonia na świecie to miliony ludzi.

Powyższe trzy, naczelną tezy zawarte w pracy doktorskiej ukształtowane zostały przez permanentnie podnoszone pytania badawcze, wśród których wymienić należy:

1. Czy luka prawna nie została wypełniona dla pozoru? Czy jej wypełnienie jest związane bardziej z wolą polityczną zamknięcia pewnego rozdziału w dziejach Polski i nie ma to nic wspólnego z racjonalnie działającym ustawodawcą?
2. Jak powinna brzmieć definicja polskiego pochodzenia jednostki? Jak wypracować mierzalne i obiektywne kryteria do zdefiniowania polskiego pochodzenia jednostki? Jak stworzyć jej uniwersalną wersję dla wszystkich Polek i Polaków na świecie?
3. Jak słowo pochodzenie jest rozumiane w innych krajach? Jak słowo pochodzenie jest rozumiane w prawie międzynarodowym? Czy istnieją regulacje prawne w Unii Europejskiej definiujące pochodzenie lub obywatelstwo człowieka?
4. Jak polskie pochodzenie kształtowało się w doktrynie, legislacji i orzecznictwie?
5. Jak historycznie ewoluowało polskie pochodzenie i obywatelstwo polskie? Jaki wpływ historyczne akty prawne wydawane w poszczególnych epokach miały na obecne ukształtowanie zagadnienia polskiego pochodzenia i obywatelstwa polskiego?
6. Jaka różnica znaczeniowa jest między narodowością a obywatelstwem jednostki? Jaka różnica znaczeniowa jest między pochodzeniem a przynależnością?
7. Jakie proceduralne rozwiązania przewiduje obowiązujące prawo polskie? Czy rozwiązania te uprzywilejowują w jakikolwiek sposób osoby polskiego pochodzenia?
8. Jakie zmiany legislacyjne mogłyby skutecznie zwiększyć zainteresowanie osób polskiego pochodzenia Polską i skłonić je do ubiegania się o zezwolenie na pobyt stały w Polsce oraz obywatelstwo polskie?
9. W jaki sposób można usprawnić procedury związane z legalizacją pobytu cudzoziemców polskiego pochodzenia w Polsce?
10. Jak obywatelstwo polskie kształtowało się w doktrynie, legislacji i orzecznictwie?
11. Dlaczego statystyki są niesatysfakcjonujące? Dlaczego tak niewiele osób z polskim pochodzeniem wnioskuje o: repatriację, Kartę Polaka, zezwolenie na pobyt stały oraz obywatelstwo polskie?

Trzy tezy i kilka pytań badawczy skłoniły do rozważań naukowych nad koniecznością skutecznych zmian, których przeprowadzenie ma doprowadzić do zwiększenia statystyk osób polskiego pochodzenia przyjeżdżających do Polski. Relokacja w pierwszej kolejności tej zbiorowości ludzkiej leży w interesie państwa polskiego.

Metodologia rozprawy doktorskiej

Polskie pochodzenie to zagadnienie skomplikowane i wielopłaszczyznowe tak w aspekcie prawnym jak i filozoficznym. Jego właściwe rozumienie będzie miało wpływ na życie i funkcjonowanie mas ludzkich posiadających ten przymiot, a także na podejmowane decyzje.

W niniejszej rozprawie doktorskiej zastosowano pięć głównych metod badawczych, do których zaliczyć należy:

1. Metodę dogmatyczną

Przy jej pomocy badano obowiązujące w Polsce prawo dotyczące osób polskiego pochodzenia i zaprojektowano zmiany legislacyjne.

2. Metodę historyczną

Została zastosowana do udowodnienia, iż polskie pochodzenie i obywatelstwo mają ewolucyjnych charakter oraz pewne stałe elementy definiujące.

3. Metodę analityczną

Wykorzystano ją w pierwszej kolejności do zweryfikowania definicji polskiego pochodzenia i obywatelstwa polskiego w trzech płaszczyznach: normatywnej, doktrynalnej i orzeczniczej. Dodatkowo zweryfikowano przy jej użyciu procedury dotyczące repatriacji, Karty Polaka i zezwolenia na pobyt stały w Polsce oraz uzyskania obywatelstwa polskiego.

4. Metodę porównawczą

Przy jej pomocy zaprezentowano prawo międzynarodowe, prawo europejskie oraz prawo obce w badanym zakresie, zestawiając je z prawem polskim.

5. Metodę badania dokumentów

Przy jej zastosowaniu zbadano zarówno dokumenty poświadczające polskiego pochodzenie np. ukraińskie akty stanu cywilnego w tym akty urodzenia oraz akty małżeństwa, wyciągi z rejestrów państwowych lub radzieckie książeczki wojskowe jak i końcowe dokumenty urzędowe wydawane przez polskie władze np. Kartę Polaka, wizę repatriacyjną lub kartę pobytu stałego.

Struktura rozprawy doktorskiej

Przedmiotowa dysertacja składa się z czterech rozdziałów i liczy wraz z bibliografią 272 strony. W słowie wstępnym zwrócono uwagę na główne założenia oraz plan pracy. W zakończeniu przedstawiono postulaty i ogólne wnioski oraz, poprzez analizę ustawy 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa⁵, zwrócono uwagę na możliwość udzielenia przez państwo systemowego wsparcia znacznym zbiorowościom ludzkim, w tym konkretnym przypadku obywatelom Ukrainy. Do Polski przybyło blisko 6 milionów ludzi i wsparcie w sposób szybki i rzetelny zostało udzielone. Obok więc teoretycznych rozważań pojawiają się praktyczne i konkretne wytyczne, które można wykorzystać do realnego wsparcia osób polskiego pochodzenia. Dowodem na to ma być właśnie pomoc Polski udzielone Ukrainie. Struktura pracy doktorskiej nie jest przypadkowa z dwóch powodów. Po pierwsze zamysłem było przedstawienie możliwości jakie obecnie daje osobom polskiego pochodzenia obowiązujący porządek prawny od uzyskania wizy do pobytu

⁵ Dz.U. z 2022 r., poz. 583 ze zm.

stałego i obywatelstwa polskiego. Po drugie budowa rozprawy doktorskiej jest zgodna z przyjętymi tezami oraz zadanymi pytaniami badawczymi i każdy z rozdziałów stanowi odpowiedź na szereg z nich. W rozprawie zacytowano 197 aktów prawnych oraz 161 rozstrzygnięć sądowych, a do tego przywołano 127 pozycji doktryny.

W rozdziale pierwszym przedstawiono wieloaspektowość pochodzenia polskiego jednostki i jej ewolucyjny charakter. W tej części zbadano szczegółowo istotę polskiego pochodzenia. Analizę przeprowadzono od 1918 r. do czasów obecnych w trzech płaszczyznach: doktrynalnej, normatywnej i orzeczniczej. Wykazano, iż polskie pochodzenie stanowi źródło praw podmiotowych. Dodatkowo przedstawiono zróżnicowane znaczenie i charakter pochodzenia *sensu largo* na przykładzie: Romów, Żydów i Ślązaków. W ten sposób starano się wykazać, że pochodzenie jednostki to zagadnienie złożone, skomplikowane i jednocześnie ważne bo stanowiące źródło innych istotnych dla jednostki praw decydujących o jej statusie tak prawnym jak i faktycznym. W rozdziale tym przyjęto, iż państwo polskie zobligowane jest do dbania w pierwszej kolejności o obywateli polskich, w drugiej o cudzoziemców polskiego pochodzenia, w trzeciej o obywateli innych krajów członkowskich Unii Europejskiej oraz pozostałych cudzoziemców przebywających na jego terytorium.

W rozdziale drugim zawarto rozważania dotyczące art. 52 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, który stanowi punkt wyjściowy do badań nad polskim pochodzeniem jednostki. To od tego przepisu prawa rozpoczyna się weryfikacja normatywna tego zagadnienia. Omówienie aspektu proceduralnego następuje w dalszej części tego rozdziału. Trzy najważniejsze dla osób polskiego pochodzenia postępowania administracyjnych to.: repatriacja, przyznanie Karty Polaka oraz udzielenie zezwolenia na pobyt stały w Polsce. Zaprezentowany aktualny stan prawny w zakresie polskiego pochodzenia wiele spraw porządkuje i są to rozwiązania kierunkowo słuszne, ale pojawia się zbyt wiele nieścisłości. W pozostałej części rozdziału przeanalizowano historyczne i współczesne dokumenty potwierdzające polskie pochodzenie. Na koniec wykazano wszelkie oficjalne dokumenty urzędowe wydawane osobom polskiego pochodzenia po 1998 r., w szczególności wize repatriacyjne, Karty Polaka i karty pobytu. Rozdział ten został wzbogacony o tabele i ryciny statystyczne potwierdzające niewielką ilość repatriacji do Polski, niesatysfakcjonującą ilość wydawanych Kart Polaka oraz katastrofalnie niską ilość wydawanych kart stałego pobytu osobom polskiego pochodzenia.

W rozdziale trzecim przedstawiono autorską propozycję nowelizacji aktualnego porządku prawnego dedykowanego osobom polskiego pochodzenia. Trudno zaprzeczyć, aby dotychczasowe prawo stanowione przez ustawodawcę nie było chaotyczne oraz nie przeczyło logice i doświadczeniu życiowemu. Można wręcz odnieść wrażenie, iż zasady uzyskania przez cudzoziemców zezwolenia na pobyt stały na terytorium RP ze względu na ich polskie pochodzenie są wprowadzone nie do końca zgodnie z techniką legislacyjną. Kluczowym stało się stworzenie nowej definicji normatywnej polskiego pochodzenia, któremu poświęcono szczególną uwagę. Definicja ta powinna być uniwersalna i oparta o możliwe do zweryfikowania obiektywne kryteria. Dalsze partie rozdziału poświęcono na: Przyznanie posiadaczom Karty Polaka prawa do osiedlenia się w Polsce bez ograniczeń terytorialnych.

Aktualny stan prawny nie pozwala posiadaczowi Karty Polaka ani osiedlić się w Polsce, ani nabyć obywatelstwo polskie z mocy prawa. Dodatkowo Karta Polaka nie potwierdza polskiego pochodzenia pomimo, że do uzyskania tego urzędowego dokumentu obligatoryjne jest wykazanie polskiego pochodzenia. Wszelkie zmiany autorskie w obowiązującym porządku prawnym miałyby doprowadzić do upowszechnienia dostępu do legalizacji pobytu osób polskiego pochodzenia będących poza granicami Polski jak i przebywających na jej terytorium bez tytułu pobytowego. Nowelizacja powinna objąć szerokim zakresem cudzoziemców polskiego pochodzenia, których losy życiowe rozrzuciły po całym świecie, nie tylko na tereny azjatyckiej Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. Nie bez znaczenia jest również potrzeba stworzenia nowoczesnej i sprawnej administracji, działającej w granicach i na podstawie prawa. Temu również poświęcona została część projektowanych zmian legislacyjnych.

Rozdział czwarty stanowi klamrę spinającą rozważania dotyczące statusu osób polskiego pochodzenia na terytorium państwa polskiego. W tej części rozprawy doktorskiej zbadano obywatelstwo polskie w płaszczyźnie doktrynalnej, normatywnej i orzeczniczej. Jest to ostatni rozdział, ponieważ obywatelstwo polskie to ostatni z etapów długiej drogi pokonywanej przez osoby polskiego pochodzenia w osiągnięci trwałej więzi prawnej, a nie tylko faktycznej, z Polską. Utożsamianie osób polskiego pochodzenia z dążeniem do obywatelstwa polskiego powinno być zjawiskiem powszechnym i popularnym. Tabele statystyczne umieszczone w tym rozdziale są jednoznaczne i wskazują na marginalną ilość uzyskiwanych obywatelstw polskich przez osoby polskiego pochodzenia.

Podstawowe wnioski rozprawy doktorskiej

Przedstawiana rozprawa doktorska i wielopłaszczyznowe analizy w niej zrealizowane doprowadziły do udowodnienia i potwierdzenia ponad wszelką wątpliwość postawionych tez badawczych. Weryfikacja konkretnych norm prawnych oraz analiza doktryny i orzecznictwa doprowadza do stwierdzenia, iż luka prawna nie została wypełniona w sposób rzetelny i całkowity. Z drugiej strony ewidentnie umacnianie się w przestrzeni publicznej polskiego pochodzenia jest związane z rosnącym znaczeniem państwa prawa i zasad sprawiedliwości społecznej, które zapewniają ochronę praw jednostki oraz świadczą o demokratyzacji społeczeństwa. Dalsze zmiany legislacyjne tak w prawie materialnym jak i proceduralnym są niezbędne i nieuniknione. Tylko w ten sposób polskie pochodzenie będzie można zastosować w pełni z korzyścią dla jednostki ale również państwa polskiego.

Art. 52 ust. 5 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, iż osoba, której pochodzenie polskie zostało stwierdzone zgodnie z ustawą, może osiedlić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na stałe. W tym przepisie prawnym znajdziemy prawo do przeniesienia centrum interesów życiowych z kraju pochodzenia na terytorium państwa polskiego, które ściśle powiązane z pochodzeniem polskim jednostki. Osoba posiadająca ten atrybut musi mieć zapewnione pierwszeństwo do uzyskania stałego pobytu na terytorium państwa polskiego w uproszczonym postępowaniu administracyjnym. Wszelkie bariery prawne i praktyczne, w szczególności:

1. Nieprecyzyjna i niemierzalna definicja normatywna polskiego pochodzenia,
2. Nie jasne i nielogiczne metody dowodzenia polskiego pochodzenia,
3. Niemożność wnioskowania o stały pobyt w Polsce poza granic Polski,
4. Niemożność wnioskowania o stały pobyt w Polsce bez tytułu pobytowego,
5. Nieskuteczna i przewlekle działająca administracja publiczna,

muszą zostać zlikwidowane. Postulowane zmiany muszą doprowadzić do sytuacji, w której poprawie ulegnie poziom i dostępność do procedur dla cudzoziemców ubiegających się o pobyt stały w Polsce ze względu na ich polskie pochodzenie. Ponadto zwiększona zostanie dostępność do rynku pracy, edukacji i działalności gospodarczej dla cudzoziemców polskiego pochodzenia. Dodatkowo zostaną doprecyzowane terminy udzielania zezwoleń na pobyt stały oraz obywatelstwa polskiego dla cudzoziemców polskiego pochodzenia. Idąc krok dalej dla tej zbiorowości ludzkiej ewidentnie potrzebne są uproszczone i konsensualne tryby wydawania rozstrzygnięć administracyjnych, w miejsce pełnego, standardowego postępowania administracyjnego. Polskie pochodzenie może odgrywać dużo bardziej doniosłą rolę i przyczynić się do wzrostu bezpiecznego i kontrolowanego napływu imigrantów na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej a co za tym idzie mieć istotne znaczenie dla rozwoju gospodarczego i społecznego państwa polskiego. W dobie niedoborów demograficznych w Polsce takie rozwiązanie byłoby ze wszech miar wskazane i pożądane. Przy okazji dokonałaby się sprawiedliwość dziejowa dla tej grupy osób, a przecież aspekt moralny jest równie ważny.

Znaczenie teoretyczne, praktyczne i społeczne rozprawy doktorskiej

W aspekcie teoretycznym przedmiotowa dysertacja pozwala na kompleksową analizę zagadnienia polskiego pochodzenia tak w płaszczyźnie normatywnej jak i doktrynalnej czy orzeczniczej. Opracowanie to daje możliwość zapoznania się z aspektem proceduralnym omawianego zagadnienia a nie tylko materialnoprawnym. Właściwe materialnoprawne rozumienie polskiego pochodzenia staje się kluczem do wszczęcia postępowania administracyjnego i uzyskania statusu repatrianta lub Karty Polaka lub karty stałego pobytu, a nawet obywatelstwa polskiego.

W aspekcie praktycznym z treści niniejszej rozprawy doktorskiej właściwe od samego jej początku wyrażany jest postulat o konieczności zmian legislacyjnych. Taki praktyczny charakter ma zwłaszcza rozdział III rozprawy zatytułowany Propozycja procedury stwierdzania polskiego pochodzenia i legalizacji pobytu cudzoziemców w Polsce. To tam znajduje się projekt założeń do ustawy zmieniającej ustawę o cudzoziemcach, projekt ustawy nowelizującej oraz analiza korzyści z nowego rozwiązania prawnego.

W aspekcie społecznym nie bez znaczenia jest fakt, iż rozprawa ta dotyczy relokacji cudzoziemców do i z Polski, który coraz częściej nie jest tylko krajem tranzytowym, a staje się państwem docelowym dla przybyszów z całego świata. XXI wiek można już śmiało określić mianem „wieku wędrówki ludów” w

celu poszukiwania bezpieczeństwa, stabilności i spokoju dla siebie i członków swojej rodziny. Coraz więcej cudzoziemców przyjeżdża do Polski w celu podjęcia zatrudnienia, studiowania, prowadzenia działalności gospodarczej czy założenia rodziny. Niniejsza rozprawa może nas wszystkich w pewnym stopniu przygotować do zmian migracyjnych, które są nieodwracalne i nieuniknione, a właściwie już od 5-8 lat w sposób permanentny jest to zjawisko postępujące. Natomiast istotne jest to, iż trwała i bezkonfliktowa na tle społecznym, może być migracja osób polskiego pochodzenia ze względu na wspólną tradycję, zwyczaje i kulturę. W ten sposób możliwe będzie uruchomienie jednego z narzędzi prawnych pozwalających na podjęcie skutecznej walki z niżem demograficznym społeczeństwa polskiego. Cudzoziemcy polskiego pochodzenia dużo szybciej integrują się ze społeczeństwem większościowym, w szczególności łatwiej odnajdują się w polskiej rzeczywistości gospodarczej, biznesowej i kulturowej. Szybciej uczą się języka polskiego.

30.02.2022

Tomasz Borkowski